

Mavzu: OYNALAR BILAN ISHLASH

WINDOWS tizimi nega aynan shunday deb atalganligini zukko ukuvchi dastur bilan dastlabki ish paytidayok paykagan bulsa kerak. Bu tizimda ishlash jarayonida kompyuter Siz bilan oynalar yordamida mulokot yuritadi. Masalan, Ilovalar oyna kurinishida namoyon buladi va x.k. Demak, oyna WINDOWSning asosiy ob'ekti ekan. Oynaning bir necha turlari mavjud: jildlar(papkalar) oynasi, mulokot oynasi, ilovalar oynasi, ma'lumotlar tizimi oynasi.

Jildlar oynasi xujjatlar va ilovalarni izlash, tanlash va yuklash uchun ishlatiladi. Jildlar oynasi WINDOWSning boshka ob'ektlari znachoklari va oynani boshkarish elementlarini uz ichiga oladi.

Ilovalar oynasi asosan xujjatlar bilan ishlashda kullaniladi. Bu oynalar ilovalarga xujjat sifatida yuklatilgan axborotni va ilovalarni boshkarish elementlarini uz ichiga oladi.

Mulokot oynasi fakat boshkarish elementlarini uz ichiga olishi bilan boshka oynalardan fark kiladi. Ular yordamida operatsion tizim va uning ilovalarini boshkarish mumkin.

Ma'lumotlar tizimi oynasi operatsion tizim va ilovalar ishi xakidagi ma'lumotlarni uz ichiga oladi.

Endi jildlar oynasining asosiy kismlarini aniklashtirib olamiz. Buni «Korzina» (Savat) oynasi misolida kurib chikamiz. Birinchi kator (aksariyat xollarda bu kuk rangdagi kator) — oyna nomidir. Agarda shu katordagi Ilovaning rasmchasiga bosilsa, oyna joylanishini va ulchovlarini belgilovchi buyruklar ruyxati paydo buladi.

Ung yukori burchakda uchta tugmacha mavjud:

Birinchisi — «Svernut» (YiKib olish). U Ilova oynasining masalalar panelidagi turtburchak tugmacha shaklida (darchadek) yiKib oladi. Sichkoncha tugmachasini «darcha» ustida bir marta bosish oynaning oldingi ulchovi va joylashishini tiklaydi. (Bu turtburchak tugmachalar barcha minimallashtirilgan oynalar kurinishi uchun uning ulchovini avtomatik ravishda uzgartiradi).

Ikkinchisi — «Razvernut» (Yoyish). U Ilova oynasini butun ekranga (yoki xujjat oynasini butun ilova oynasiga) yoyib tashlaydi. Shunga axamiyat berish kerakki, Masalalar paneli oyna maksimallashtirilgan xolda xam kurinib turadi. Sichkoncha «Razvernut» (Yoyish) piktogrammasi ustida bosilgandan keyin uning urnida boshka ikki kvadratlik piktogramma paydo buladi. Uosil bulgan piktogrammaning ustida sichkoncha bosilsa, oyna oldingi xolatiga kaytadi.

Uchinchisi — «Zakro`t» (Yopish). U joriy ilovani yopadi va bajarilayotgan ishning saklab kolinmagan natijalarini saklaydi. (Bu operatsiya klaviaturada AltQF4 tugmachalar kombinatsiyasi yordamida amalga oshiriladi.) Joriy Ilovani yopish uchun Ilovaning sistema menyusi tugmachasini ikki marta bosish xam mumkin.

Oynadagi keyingi kator — Menyular katori. Unda bir nechtdan buyruklarni uz ichiga olgan menyular (5.4- rasm) joylashgan. Bular «Fayl» (Fayl), «Pravka»

(TuKrilash), «Vid» (Kurinish), «Perexod» (Utish), «Izbrannoe» (Tanlangan), «Spravka» (Ma'lumot) menyularidir.

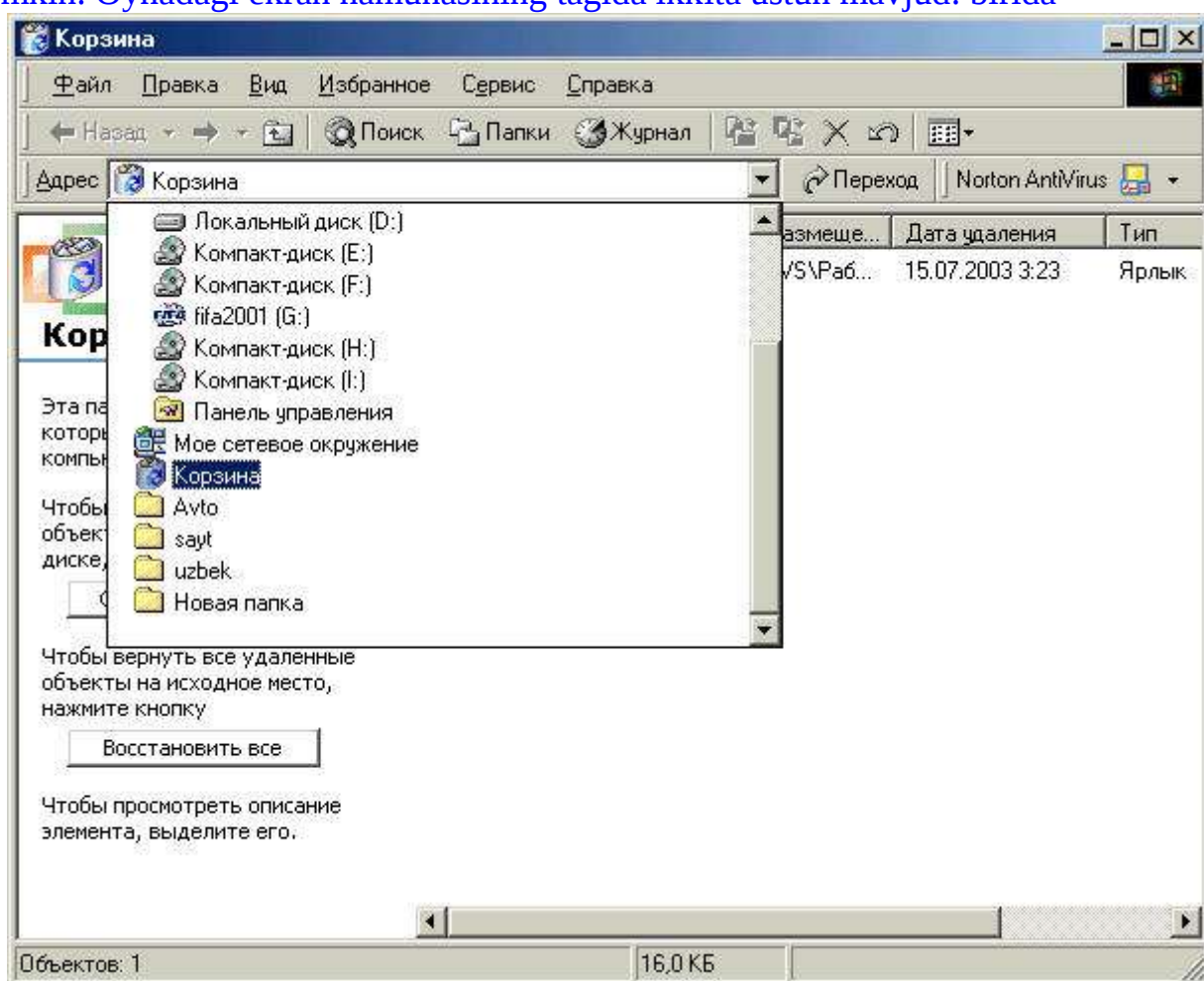
Oynaning chetlarida vertikal va gorizontall aylantirish tasmalarini kurish mumkin. Oynaning kuyi kismida xolat katori joylashgan. Menyular katori ostida piktogrammalar katori mavjud. Bu katorda kup ishlatiladigan buyruklar belgilari joylashgan.

Undan keyin odatda adres katori joylashadi.

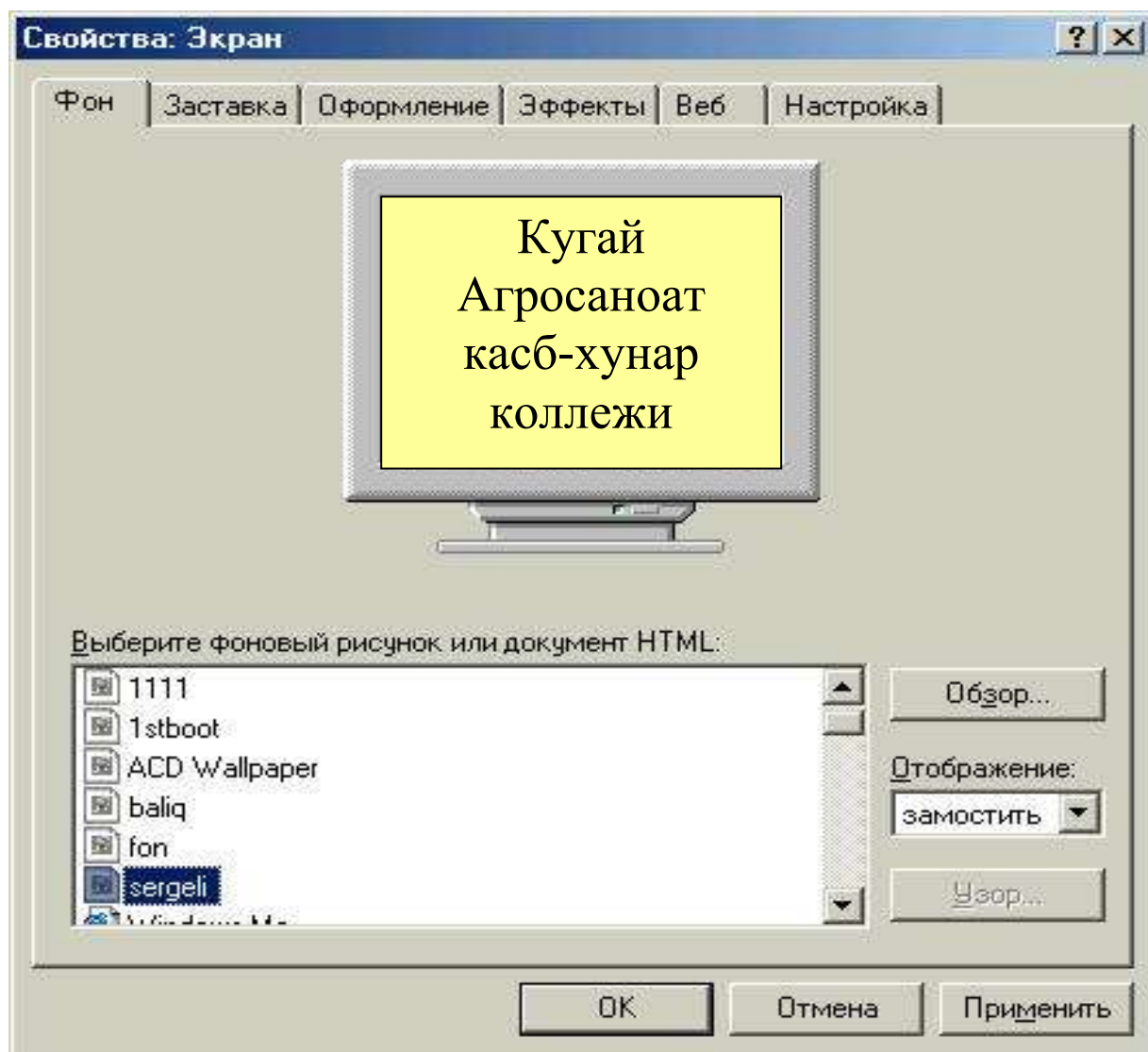
«Vid» (Kurinish) menyusiga kirib, oynada namoyon bulgan ob'ektlarning belgilarini uzgartirish mumkin. «Krupno`e znachki» (Yirik belgilar) buyruKi ob'ektlarni katta piktogrammalar shaklida kursatadi. «Melkie znachki» (Mayda belgilar) buyruKi ob'ektlarni mayda shaklda, «Spisok» (Ruyxat) — ob'ektlarni ruyxat shaklida, «Tablitsa» (Jadval) — ob'ektlarni unga tegishli ma'lumotlari (xajmi, yaratilish vakti, sanasi) bilan birgalikda kursatadi.

Ish stolida joylashgan yorliklar ulchamini uzgartirmokchi bulsangiz, yana ish stolining bush joyida sichkonchani ung tugmachasini bosasiz. Uosil bulgan ruyxatdan «Svoystva» (Xossalar) buyruKini tanlang. Namoyon bulgan oynada «Parametro`» (Parametrlar), sung «Nastroyka» (Sozlash) kismiga kiring. «Rabochiy stol» (Ish stoli) kismida kursatkich «Menshe» (Kichik) tomonga surilsa, ekrandagi yorliklar ulchovi kattalashadi, aksincha, «Bolshe» (Katta) tomonga surilsa — kichkinalashadi.

Joriy oynaning «Fon» kismiga utilsa, ish stolining rasmini, ya'ni fonni uzgartirish mumkin. Oynadagi ekran namunasining tagida ikkita ustun mavjud: birida

nakshlar ruyxati, boshkasida — rasmlar ruyxati aks ettirilgan buladi (5.5-rasm). Kerakli rasmni tanlab olib, uni ekran namunasida kurganingizdan sung, «Primenit» (Kullash) tugmachasini sichkoncha bilan bossangiz rasm uzgaradi. Joriy oynaning «Zastavka» (Peshlavxa) kismida Peshlavxa uzgartiriladi. Ushbu jarayon yukoridagi fonni uzgartirgan kabi amalga oshiriladi. Uzingiz mustakil ishlab, xar ikki kismning uxshash tarzda ishlashiga amin bulasiz.

SAVOL VA TOPSHIRIKLAR

1. WINDOWS-98 dasturida oynalar deganda nima tushuniladi? Uning kanday turlarini bilasiz?
2. Korzina ilovasining oynasi kanday tuzilishga ega?
3. Oynaning ung yukori burchagida joylashgan tugmachalar vazifalarini aytib bering.
4. Kanday oyna mulokot oynasi deyiladi? Uning tuzilishi kanday?
5. Ish stolidagi yorliklar ulchami kanday uzgartiriladi?
6. Joriy oynaning foni va peshlavxasi kanday uzgartiriladi?